

El Cercle d'Economia, juntament amb CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereixen cada mes una breu anàlisi de la situació geopolítica global

---

Les claus geopolítiques del mes Juny 2024

Claus europees després de les eleccions del 9J

Pol Morillas, Director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

Europa vira a la dreta, resisteix el centre europeista. La marea d'extrema dreta ha impactat amb força als països fundadors de la Unió Europea, però no ha escombrat el nou Parlament. A França, Le Pen ha doblat en resultats Macron, forçant aquest últim a convocar eleccions legislatives anticipades. A destacar que ell no hi concorre, i confia que, en un sistema a doble volta, la por a *Rassemblement National* reverteixi el resultat de les europees o, en el pitjor dels casos, porti a una cohabitació que debiliti Le Pen de cara a les presidencials del 2027. A Alemanya, el destacat creixement d'AfD preocupa la força guanyadora, la CDU d'Ursula von der Leyen. L'extrema dreta també guanya a Itàlia i aconsegueix bons resultats a Països Baixos i Bèlgica. Els països fundadors viren a l'extrema dreta i, d'entre els països grans de la UE, només a Espanya el centre europeista de populars i socialistes resisteix el seu envit.

Els bons resultats de l'extrema dreta, fins ara dividida en dos grups (l'ECR de Meloni i Vox i ID, de Le Pen i AfD), conformaran un hemicicle més polaritzat entre els defensors de la integració europea i les forces nacionalistes o "patriòtiques". Queda per veure on s'ubicaran els diversos partits d'extrema dreta que entraran al nou Parlament, i com es configuren els seus grups polítics, atès l'acostament recent de Meloni al PPE, el tall de Le Pen a la mateixa Meloni, o el cordó sanitari establert a la mateixa extrema dreta al voltant d'Alternativa per a Alemanya.

En qualsevol cas, amb resultats encara preliminars, el centre europeista format per populars, socialdemòcrates i liberals suma més de 400 escons (d'un total de 720) i, afegint als verds, la

majoria europeista ascendeix a més de 450 escons. Més enllà de la probable elecció de Von der Leyen per a un segon mandat, els equilibris que s'hauran de teixir en el proper cicle institucional seran complexos. L'acostament als verds pot incomodar el PPE, molts dels representants del qual preferirien frenar l'ambició i celeritat del pacte verd, i la bona relació entre Von der Leyen i Meloni sens dubte generarà controvèrsia entre socialistes i liberals, i a França en particular, on les legislatives anticipades poden portar Macron a arrossegar els peus en l'acord per als "top jobs" i el vot favorable a la nova Comissió Von der Leyen.

Cal recordar que els grups polítics europeus no són blocs monolítics i que part dels seus integrants voten d'acord amb prioritats nacionals -no en clau ideològica paneuropea- en molts paquets legislatius. El vot secret per confirmar la presidència de la Comissió augura un resultat ajustat, malgrat la resistència del bloc europeista després de les eleccions. Ja el 2019 Ursula von der Leyen va superar per només nou vots la majoria requerida, en un hemicicle previ al Brexit de 751 diputats. Els equilibris en aquesta ocasió estaran subjectes també a la creixent contestació de l'extrema dreta en bona part de la Unió Europea i a una fragilitat del centre polític europeista que, malgrat conservar la majoria, tem els vaivens polítics en els governs nacionals.

Implicacions per a un nou cicle institucional europeu. La Comissió Europea en el seu conjunt no es tria en funció de les majories que es conformin al Parlament Europeu. Aquest només té capacitat per ratificar o vetar les propostes de comissaris que suggereixin els estats membres, inclosa la presidència de la Comissió, per a la qual el Consell Europeu remet una proposta d'acord amb el resultat de les eleccions, que el Parlament vota. Això significa que no hi podria haver un executiu comunitari de coalició entre "populars i extrema dreta", perquè els encarregats d'enviar les seves propostes a la presidència de la Comissió per a la conformació del nou Col·legi seran els governs dels 27 estats membres. Hi haurà doncs representants de socialistes i liberals, tot i que els governs nacionals on l'extrema dreta forma part de l'executiu o on exerceix un alt poder d'influència puguin proposar noms que enarborin la bandera de l'euroescepticisme. El poder d'aquests comissaris, no obstant, quedaria limitat en el repartiment de carteres. A més de la presidència de la Comissió, que es pot decidir en el ple del Parlament Europeu de mitjans de juliol, comença ara el ball de noms per als altres llocs de rellevància institucional per al nou cicle europeu: la presidència del Consell Europeu, la presidència del Parlament i la posició d'Alt Representant i vicepresident de la Comissió.

Les apostes apunten que un liberal i/o d'un país bàltic o de l'est es pot fer amb la cartera de política exterior, i els socialdemòcrates aspiren al lloc de president del Consell Europeu, si es confirma el segon mandat de la popular Ursula von der Leyen com a presidenta de la Comissió. Tot i que parteix amb avantatge, socialistes i liberals faran pagar car a Von der Leyen el seu acostament a Meloni durant la campanya. Un element novedós de la nova Comissió serà si es proposa una cartera de defensa, que contribuiria als esforços de reindustrialització en aquest àmbit però que, al seu torn, genera suspicàcies entre els estats membres, veritables

protagonistes en la presa de decisions sobre la defensa europea. Les pròximes fites són el Consell Europeu informal del 17 de juny, on es començaran a posar noms sobre la taula, el Consell Europeu del 27-28 de juny, quan es pot resoldre la proposta dels estats membres per als "top jobs", i la sessió plenària del Parlament Europeu el 18 de juliol.

Unes eleccions veritablement europees? Tradicionalment, les eleccions al Parlament Europeu s'han considerat de segon ordre, tant pels seus baixos nivells de participació (també aquest 9-J), mostra de l'interès relatiu que generen entre la ciutadania, com per la tendència a dirimir-se en clau nacional i/o com a mecanisme de càstig al govern en exercici. En aquesta ocasió, però, les eleccions també van permetre saldar comptes amb la resposta de la UE a les recents crisis, des de la pandèmia a la guerra d'Ucraïna. El camp europeista, format per populars, socialdemòcrates, liberals i verds, va argumentar en campanya que, per a l'Europa verda, digital o de seguretat i defensa, la UE necessita aprofundir la seva integració i dotar de més recursos, competències i eines a Brussel·les.

En canvi, les forces nacionalistes i euroescèptiques, entre elles l'extrema dreta, van voler emfatitzar la necessitat de construir l'Europa de les nacions, on els estats membres repatriïn els poders que ostenta Brussel·les i es reforci el mètode de cooperació intergovernamental. En certa mesura, aquest ha estat un debat plenament europeu, que ha contribuït a la maduresa del "demos" i de l'arena política europea, una cosa que fa temps que ve reclamant-se, si del que es tracta és de construir una UE més legítima i propera als seus ciutadans. En l'aire queda el futur del pacte verd europeu, una major integració en seguretat i defensa -necessària per a la Unió geopolítica-, o més recursos per al pressupost europeu i una política fiscal més ambiciosa. Més enllà de la majoria de les forces europeistes al nou Parlament, les dificultats per avançar en la integració residiran al Consell, on les forces d'extrema dreta són [part del govern](#) a Hongria, Finlàndia i Itàlia, o on tenen una influència notable, com a Suècia o Països Baixos...

Un pla de pau americà sense avenços a Israel i Gaza. Joe Biden va presentar el seu pla de pau entre Israel i Hamas, articulat en tres fases. En una primera fase de sis setmanes de durada s'alliberaria part dels ostatges, a canvi d'un alto al foc a la Franja. En la segona fase s'alliberaria el total dels ostatges, a canvi d'un cessament permanent de les hostilitats. En una tercera, es procediria a la reconstrucció de la Franja de Gaza i a l'estabilització d'Orient Mitjà. En principi, el pla de pau comptava amb el vistiplau de l'executiu israelià, que poques hores després de fer-se públic es va fer enrere en el seu suport. Les creixents pressions internes a què està sotmès Netanyahu per part dels sectors més radicals, ultraortodoxos i ultranacionalistes del seu gabinet van amenaçar de fer caure el govern. En unes noves eleccions, el partit de Netanyahu patiria un desgast profund i obligaria el primer ministre a fer front als càrrecs de corrupció que el persegueixen. Hamàs, per la seva banda, va demanar garanties perquè, un cop completada la primera fase, el cessament de les hostilitats i l'alto al foc permanent siguin efectius, ja que Israel segueix anunciant que l'operació a Gaza durarà el temps necessari fins que es derroti totalment

Hamàs. En paral·lel, Israel va amenaçar d'ampliar la seva ofensiva contra Hezbollah al sud del Líban, probablement com a manera d'augmentar la pressió cap a Washington, l'objectiu estratègic de la qual en la guerra sempre ha sigut allunyar les possibilitats d'escalada i desestabilització regional.

Modi obté un resultat per sota de l'esperat a l'Índia. Les eleccions generals de la democràcia més gran del món (968 milions de persones cridades a les urnes) es van prolongar durant més de 6 setmanes. El recompte va donar la victòria al BJP, el partit del primer ministre, Narendra Modi, tot i que amb un marge menor de l'esperat i molt per sota dels 400 escons (de 543) que es va marcar com a objectiu durant la campanya. Modi, que va aconseguir 240 escons, dependrà dels seus aliats polítics per conformar una majoria de 272, en una elecció que es va resoldre per la importància de les qüestions socioeconòmiques i no tant les identitàries, que havia promogut Modi en campanya. El nacionalisme exclouent hindú que abandera el primer ministre es va topar amb la realitat de l'atur entre les castes més baixes, l'elevada inflació i la crítica a subsidis insuficients, en una Índia les taxes de desigualtat de la qual es troben per sobre de les existents durant el període colonial britànic. A l'estat frontissa d'Uttar Pradesh, el vot de les classes baixes hindús i musulmanes va anar a parar a mans de l'oposició, superant bretxes culturals i religioses i fent causa comuna al voltant de motivacions socials. L'estreta victòria de Modi molt probablement li impedeixi seguir endavant amb les seves promeses de reforma de la Constitució, que pretenia eliminar la naturalesa secular de l'Índia a favor d'un tracte preferent a l'hinduisme. Al contrari que en altres democràcies, la polarització identitària no va funcionar com a revulsiu del vot davant consideracions de caire més social i econòmic.

Pol Morillas
10 de juny de 2024

Amb la col·laboració de:

CIDOB
BARCELONA
CENTRE FOR
INTERNATIONAL
AFFAIRS